

*Музхер Хуссеїн Музхер Марван,
здобувач кафедри публічного адміністрування,
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин та соціальних наук
ORCID ID: 0000-0002-1613-4412*

DOI: 10.32702/2306-6814.2019.23.151

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ БАНКІВСЬКОГО ПРОЕКТНОГО ФІНАНСУВАННЯ

Muzher Hussein Muzher Marvan,
applicant of the International Academy of Personnel Management

PROBLEMS AND PROSPECTS OF PUBLIC POLICY DEVELOPMENT IN THE FIELD OF BANK PROJECT FINANCING

Висвітлено дефініцію "проектне фінансування" як систему відносин між учасниками угоди у процесі здійснення комплексу взаємопов'язаних заходів щодо інтегрованого фінансування, організації та управління інвестиційними проектами на партнерських умовах із цільовою орієнтацією на грошові потоки, отримані в результаті реалізації проекту. З'ясовано особливості банківського проектного фінансування.

Проаналізовано законодавчу та нормативну базу проектного фінансування, досліджено його специфіку у вітчизняних умовах. Обґрунтовано доцільність використання проектного фінансування як найбільш прогресивної та оптимальної моделі фінансування інвестицій в реальний сектор економіки. З'ясовано та проаналізовано причини, котрі стримують розвиток проектного фінансування в Україні, а саме: недостатній рівень розвитку вітчизняних джерел боргового фінансування; невідповідність між доходами і позичками всередині країни та обслуговуванням боргів у валюті; недостатньо розвинуті правова культура та законодавча стабільність у сфері узгодження та розподілу ризиків, а також надання гарантій та інших форм зобов'язань за кредитним фінансуванням; відсутність достатньої кількості спеціалістів з проектного фінансування; обмежений досвід роботи кваліфікованих учасників проектного фінансування — організацій та фірм, що можуть брати на себе функції керуючих великими проектами.

Визначено головний напрям активізації участі банківського сектора у реалізації проектів державно-приватного партнерства в інфраструктурних галузях. Доведено необхідність розробки державою чіткої і послідовної політики у цій сфері, оскільки нестабільність політичної ситуації, недосконалість та неузгодженість нормативно-правової бази не сприяють реалізації інфраструктурних проектів.

Запропоновано методичні рекомендації стосовно впровадження банківського проектного фінансування на вітчизняному ринку банківських послуг, від якого на сьогодні залежить інноваційно-інвестиційний розвиток економіки України та її окремих галузей (зниження ставки за інвестиційними кредитами одночасно з розробкою та впровадженням механізму компенсації втрат банків, стимулювання строкових депозитів населення, зміцнення кредитного потенціалу банківської системи).

The definition of "project financing" as a system of relations between the parties to the agreement in the process of implementation of a set of interrelated measures for integrated financing, organization and management of investment projects on partnership terms with a targeted focus on the cash flows obtained as a result of the project. The features of bank project financing have been clarified.

The legislative and normative base of project financing is analyzed, its specificity in domestic conditions is investigated.

The expediency of using project financing as the most progressive and optimal model of financing investments in the real sector of economy is substantiated. The reasons that impede the development of project financing in Ukraine are identified and analyzed, namely: insufficient level of development of domestic sources of debt financing; discrepancy between domestic income and loans and debt service in foreign currency; underdeveloped legal culture and legislative stability in the area of risk matching and sharing, as well as the provision of guarantees and other forms of credit financing commitments; lack of sufficient project finance specialists; limited experience of qualified project finance participants — organizations and firms that can assume the responsibilities of managing large projects.

The main direction of intensification of the participation of the banking sector in the implementation of public-private partnership projects in infrastructure sectors is identified. The necessity of developing a clear and coherent policy in this area has been proved, since the instability of the political situation, the imperfection and the inconsistency of the legal framework do not contribute to the implementation of infrastructure projects.

Methodological recommendations are offered regarding the introduction of bank project financing in the domestic banking services market, which currently depends on the innovation and investment development of the economy of Ukraine and its individual industries (reduction of the investment loan rate at the same time as the development and implementation of a mechanism for compensating bank deposits, stimulating deposits strengthening the credit potential of the banking system, introduction of state reimbursement of (partial) interest rates on long-term investment loans directed to priority sectors of the economy, and anticipation of these amounts of reimbursement in the state budget; creation of consortia associations that will minimize project risks by splitting them between participants; development of a network of financial institutions — investment banks, universal banks, investment funds, trusts).

It is advisable to create a special fund to support state-bank partnership projects that can be delegated to state banks in the form of new functions related to attracting and providing long-term loans and guarantees, organizing primary and secondary markets for infrastructure bonds, etc., which will ensure the development of a new segment of the domestic financial market of Ukraine and will contribute to the further efforts of the state to improve the standard of living of the population by updating the existing infrastructure, as well as increasing accessibility and improving the quality of public services.

Ключові слова: проектне фінансування, державно-банківське партнерство, механізми державного регулювання, фінансові установи, інвестиційний розвиток.

Key words: project financing, state-banking partnership, mechanisms of state regulation, financial institutions, investment development.

ВСТУП

Розробка та реалізація масштабних довгострокових інвестиційних проектів на засадах проектного фінансування набуває все більшого значення в умовах економічної нестабільності та гострої нестачі фінансових ресурсів. Як свідчить світовий досвід, саме банківські установи виконують функції організаторів і фінансових ініціаторів здійснення великих інвестиційних проектів та

програм, відіграють вирішальну роль у мобілізації фінансових інвестиційних ресурсів. Отже, провідна роль в організації проектного фінансування належить банкам, що надає їм можливість розширення бізнесу, виходу на нові сегменти внутрішнього та світового ринку, дозволяє комплексно задовольнити ресурсні потреби своїх клієнтів. Водночас варто зазначити, що проектне фінансування застосовують серед проектів, у будів-

ництві та експлуатації яких зацікавлена держава. Окрім зниження тиску на державний та місцеві бюджети, шляхом залучення коштів приватного партнера — банків, такий альянс держави та банків дає змогу використовувати більш ефективну систему менеджменту, що притаманна приватному сектору, та управляти інвестиціями зі значно більшою рентабельністю аніж держава. Тому пошук шляхів підвищення ефективності співпраці держави та банків для розбудови соціально значущих проектів є найбільш актуальною проблемою сучасної економіки України.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

В умовах кризи для підприємницьких структур з'являються нові можливості зайняти своє місце на ринку за рахунок реалізації інвестиційних проектів як основи забезпечення розвитку національної економіки. Коли власного капіталу у ініціатора проекту недостатньо, а високі ризики в унеможливають залучення традиційного фінансування, ефективним способом організації фінансування проекту може стати банківське проектне фінансування.

РЕЗУЛЬТАТИ

За умов низького інвестиційного потенціалу держави, недостатнього рівня розвитку фінансового ринку, обмежених можливостей підприємств самостійно фінансувати інвестиційні проекти роль банківської системи в активізації інвестиційної діяльності посилюється, адже банківський сектор розвивається динамічніше, ніж інші сектори економіки й залишається найбільшим сегментом фінансового ринку країни. Отже, в умовах ринкової економіки банки виступають у якості фінансових ініціаторів та організаторів реалізації інвестиційних проектів, крім того, саме вони відіграють вирішальну роль у мобілізації інвестиційних ресурсів, виступаючи як фінансові гаранти здійснюваних інвестиційних заходів. Таким чином, комерційні банки мають можливість прямого виходу на світовий фінансовий ринок з метою масового залучення іноземного капіталу для реалізації високо ризикових проектів, крім того, вони можуть брати безпосередню участь у розробці пілотних проектів, інвестиційних програм, здійснюваних за участю іноземного капіталу, а також виконують функції одного з фінансових агентів уряду, щоб забезпечити ефективне і надійне розміщення іноземних інвестицій в національну економіку.

Таким чином, ураховуючи необхідність залучення додаткових джерел фінансових ресурсів для реалізації інвестиційних проектів, необхідним є розширення співпраці державних органів і банків у процесі антикризового регулювання економіки. На наш погляд, за стабілізації економічної ситуації в Україні широкого розвитку має набути саме проектне фінансування, що є найбільш прогресивною та оптимальною моделлю фінансування інвестицій в реальний сектор економіки.

Огляд понятійного апарату в науковій літературі свідчить, що наразі нема єдиного підходу до визначення терміну "проектне фінансування", а наявні трактування відображають окремі аспекти такої економічної категорії. Проектне фінансування визначають як фінансування великомасштабних довгострокових проектів (програм) розвитку та модернізації інфраструктури,

промисловості, енергетики, інноваційних програм та проектів національного та регіонального значення із використанням специфічних фінансових інструментів [3].

На нашу думку, проектне фінансування — це система відносин між учасниками угоди (банками, інвестиційними фондами, спеціалізованими фінансовими компаніями, міжнародними фінансовими організаціями тощо) у процесі здійснення комплексу взаємопов'язаних заходів щодо інтегрованого фінансування, організації та управління інвестиційними проектами на партнерських умовах із цільовою орієнтацією на грошові потоки, отримані в результаті реалізації проекту.

Безперечно, проектне фінансування має низку особливостей, а саме: його найчастіше використовують у сфері фінансування інвестиційних проектів; для того, щоб фінансування за сутністю було проектним, обов'язковою умовою є наявність окремої компанії, що управляє проектом і відповідає за всіма зобов'язаннями проекту; потребує наявності досвідченої управлінської команди, що дасть змогу значно зменшити ризики, пов'язані з ефективним управлінням проекту; основним джерелом повернення вкладених коштів є грошові потоки за проектом; термін "життя" проекту чітко визначений для можливості його оцінки, часу входу і виходу з нього учасників; фінансування здійснюють шляхом залучення довготермінових позик з частковим внесенням коштів спонсорів у вигляді статутного капіталу [1].

Зауважимо, що основною особливістю проектного фінансування є використання широкого кола джерел коштів та методів фінансування інвестиційних проектів, в тому числі банківських кредитів, емісії акцій, пайових внесків у акціонерний капітал, облігаційних позик, фінансового лізингу, власних коштів компанії (амортизаційних фондів та нерозподіленого прибутку) та ін. Також можуть використовуватися державні кошти, іноді у вигляді кредитів та субсидій, а також гарантів і податкових пільг. У розвинених країнах існує спеціальний термін "фінансове конструювання" забезпечення проекту, що означає діяльність з побудови умовно оптимальних з точки зору поєднання прибутковості та надійності схем фінансування проектів [4].

Якщо переважаючим джерелом фінансування проекту є довготривалі банківські кредити, то проектне фінансування розглядається як банківське. Проектне банківське фінансування, на відміну від звичайного довготривалого кредитування, коли банк попередньо аналізує фінансово-економічні показники діяльності, оцінює ділову репутацію та фінансову надійність підприємства як потенційного позичальника, зокрема передбачає ретельне техніко-економічне обґрунтування його комерційної ефективності, оцінку техніко-технологічного способу реалізації проекту, адекватну конкретним виробничим і фінансово-економічним умовам [2].

Особливістю участі комерційних банків в операціях проектного фінансування є те, що вони не лише вкладають кошти у проект, але і стають безпосередніми учасниками інвестиційного проекту, шляхом придбання пакету акцій позичальника або вводючи до ради директорів свого представника. Участь банку, через свого представника, в управлінні реалізацією проекту дозволяє йому виявити значно більше непрямих чинників, які сприяють більш реалістичній оцінці ходу виконання проекту.

На жаль, реалізація програм проектного фінансування в Україні практично не регулюється законодавством. Законодавчо-нормативним підґрунтям проектного фінансування в Україні є: Закон України "Про банки та банківську діяльність" та Постанова Правління Національного банку України "Про затвердження змін до Положення "Про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків". Крім того, існує ряд рамкових законів, які містять окремі норми, що так чи інакше регулюють проектне фінансування. Передусім, це законодавчі акти, які регулюють інвестиційну діяльність, а саме: Закони України "Про інвестиційну діяльність", "Про режим іноземного інвестування", "Про захист іноземних інвестицій в Україні", "Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)", "Про зовнішньоекономічну діяльність", "Про інноваційну діяльність".

Важливим правовим важелем регулювання іноземних інвестицій є міжнародні договори, укладені Україною з багатьма країнами — двосторонні угоди про заохочення і захист інвестицій (капіталовкладень), про усунення подвійного оподаткування [3]. Проте поки що частка багатосторонніх договорів за участю України залишається відносно невисокою.

Зважаючи на складність та багатогранність економічних та правових відносин, що виникають між учасниками інвестиційного проекту у проектному фінансуванні, внаслідок наявності великої кількості ризиків проекту та унікальності останнього, проектне фінансування як технологія фінансування інвестиційних проектів має свої недоліки. Відтак причинами, котрі стримують розвиток проектного фінансування в Україні є: недостатній рівень розвитку вітчизняних джерел боргового фінансування порівняно з зарубіжними країнами. На внутрішніх ринках кредитів відсутній достатній обсяг і ліквідних коштів, необхідних для широкомасштабного фінансування капіталомістких проектів, особливо великих проектів з тривалими термінами погашення позичок. Практично відсутній досвід оцінювання приймання на себе частини або всього проектного ризику; невідповідність між доходами і позичками всередині країни та обслуговуванням боргів у валюті. Ризик неадекватності між валютами, в яких надходить виручка, та валютою, в якій має обслуговуватися заборгованість, ускладнює процес проектного фінансування; недостатньо розвинуті права культура та законодавча стабільність у сфері узгодження та розподілу ризиків, а також надання гарантій та інших форм зобов'язань за кредитним фінансуванням [5]. Комерційна та кредитна документація з проектного фінансування є складною і має бути підкріплена законодавчо-нормативною базою. Мають бути законодавчо оформлені всі види зобов'язань та гарантій, розподіл ризиків та прибутків, політичні та страхові ризики тощо; відсутність достатньої кількості спеціалістів з проектного фінансування. Недостатній досвід розроблення системи такого типу фінансування для великих інвестиційних проектів; обмежений досвід роботи кваліфікованих учасників проектного фінансування — організацій та фірм, що можуть брати на себе функції керуючих великими проектами.

Одним з головних чинників, які стримують розвиток проектного фінансування в Україні, є обмеження Націо-

нального банку щодо обсягів інвестування. Оскільки проектне фінансування, по-перше, потребує значних фінансових вкладень, а по-друге, носить довготривалий характер, то для його ефективного здійснення необхідним є забезпечення доступності кредитів для позичальників шляхом зниження їх вартості. Цього можна досягнути шляхом перегляду існуючої системи резервування коштів комерційних банків у напрямі зниження норми резервування. Водночас важливо створити стимулюючу систему обов'язкового резервування для банків, що активно займаються інвестиційним кредитуванням.

Розвиток операцій банківського проектного фінансування в Україні також гальмує відсутність адекватної нормативно-правової бази, зокрема, законодавчої основи для здійснення ряду фінансових операцій, які активно застосовуються у всьому світі (синдикація, секютиризація), а також відсутність чіткої законодавчої процедури реалізації майнових прав на об'єкти нерухомості, що будуються.

Однією з основних проблем розвитку проектного фінансування є невисока питома вага довгострокових коштів у пасивах банків і надзвичайно високі ризики довгострокового кредитування. Банкам значно простіше та безпечніше заробляти на короткострокових торгових операціях, ніж на інвестиційних проектах, окупність яких дуже складно спрогнозувати. Крім того, зазначимо, що кредитувати на тривалий термін можуть дозволити собі лише великі банки, які мають вихід на ринок зовнішніх запозичень. Маючи скромні капітали, вітчизняні банки кредитують переважно проекти середнього бізнесу.

Розвитку проектного фінансування в Україні також перешкоджає інвестиційний клімат, який залишається несприятливим для залучення капіталу, інші чинники, що збільшують проектні ризики. За таких обставин розв'язання проблеми вимагає комплексного підходу, що враховує інтереси різних сторін. Важливими складовими цього підходу є посилення ролі держави через надання гарантій страхування проектних ризиків, включаючи надання гарантій банкам, які беруть участь у фінансуванні інвестиційних проектів і програм, охоплених системою державних пріоритетів, податкове стимулювання механізмів інвестування, розвиток міжбанківського співробітництва у сфері спільного фінансування інвестиційних проектів.

Крім того, розвиток проектного фінансування також гальмується внаслідок впливу деяких макроекономічних чинників, до яких належать: диверсифікованість джерел інвестиційних ресурсів в умовах усе більш обмеженого обсягу бюджетних ресурсів і різкого зростання обсягів державного зовнішнього запозичення; негативні тенденції в розподілі фінансових ресурсів, що утворюються в державі, у розрізі суб'єктів володіння і розпорядження; правова неузгодженість окремих складових економічної політики, передусім структурної, податкової та інвестиційної; нерозвиненість фондового ринку; зростання питомої ваги збиткових підприємств; відсутність необхідних умов для трансформації заощаджень в інвестиції; високий рівень інвестиційних ризиків; значна тінізація економіки.

Загалом проектне фінансування є однією з найризикованіших банківських операцій, проте участь у цьо-

му процесі держави істотно знижує ризики і робить її для банку більш привабливою. Беручи на себе частину ризиків, держава здешевлює кредитні ресурси, оскільки, як відомо, відсоткова ставка є сумою базової ставки і премії за ризик, тому і позичальнику стає вигідно користуватися послугами банку.

Механізми прямої фінансової підтримки проектів державою можуть застосовуватися у поєднанні із заходами непрямой державної підтримки, метою надання якої є досягнення визначеного результату або певної якості інфраструктурних послуг, тобто держава замість безпосередньої участі у фінансуванні проекту, бере на себе непрямі фінансові зобов'язання, наприклад, у вигляді: гарантій, зокрема за кредитами, обмінним курсом; зобов'язаннями щодо: закупівлі продукції (послуг), надходження платежів за послуги, гарантованого рівня тарифів та/або обсягу попиту на послуги, компенсацій у разі розірвання договору тощо; гарантій відшкодування збитків, наприклад, у разі невиплат із боку державних органів, недостатніх надходжень або перевищення витрат тощо; державного страхування або хеджування ризиків проекту, наприклад, на випадок несприятливих погодних умов, коливань обмінного курсу, процентних ставок або цін на сировину тощо; умовних позик, наприклад, у вигляді зобов'язань за майбутніми позиками, або підтримки доходної спроможності чи поточної ліквідності проекту тощо.

Слід зауважити, що одним із головних завдань держави як учасника державно-банківського партнерства має бути дотримання балансу між фінансовою підтримкою приватних інвестицій в інфраструктуру та стабільною фіскальною політикою. Наявність оптимального балансу дозволить державі ухвалювати зважені рішення про те, коли, кому, в яких формах і в якому обсязі слід надавати фінансову допомогу і як здійснювати управління державними зобов'язаннями, що виникають у зв'язку з її наданням, і водночас проводити досить агресивну політику щодо стимулювання інвестицій в інфраструктурні проекти національної економіки.

З іншого боку, держава у проектах державно-банківського партнерства може виступати фінансовим посередником, коли державні фінансові ресурси використовуються для мобілізації приватного фінансування у випадках, якщо без державної підтримки приватне фінансування інфраструктурних проектів стає не- або важкодоступним. Держава може мобілізувати фінансові ресурси на внутрішньому фінансовому ринку для інвестицій в інфраструктуру з метою зниження ризиків, пов'язаних із обмінним курсом, для заміщення дорогих іноземних інвестицій тощо. Наприклад, держава може використати механізм посередництва для кредитування інфраструктурних проектів шляхом створення організації-посередника із високим кредитним рейтингом і достатніми власними ресурсами. Подібний механізм фінансування згодом дозволить зменшити залежність інфраструктурних проектів від державного фінансування та сприятиме їх подальшій переорієнтації на приватні джерела фінансування.

Враховуючи значні витрати та ризики, що бере на себе банк, у процесі реалізації проектного фінансування, реалізацію проекту варто проводити на базі спеціалізованого інвестиційного банку, що зменшить витрати

на проект через ефекту масштабу, зменшить вплив від непрофільних видів діяльності за рахунок спеціалізації.

Також для пришвидшення розвитку цього виду банківської діяльності, необхідно створити сприятливе інвестиційне середовище проектного фінансування, основними елементами якого повинні бути: інформаційне та маркетингове середовища відбору перспективних галузевих і регіональних ринків, первинного вибору ефективних інвестиційних проектів і програм, отримувачів інвестицій; технологічна, екологічна та фінансова експертизи інвестиційних проектів і програм для цілей прийняття інвестиційних рішень; оцінка активів отримувачів інвестицій; оцінка ефективності проектів; страхове обслуговування проекту та інвестора, мінімізації ризиків; комплексне фінансове обслуговування процесу реалізації проекту; управління проектом, контроль його розвитку та забезпечення повернення інвестицій.

Можливостями вирішення недостатнього рівню розвитку проектного фінансування є посилення ролі держави через надання гарантій страхування проектних ризиків, у тому числі гарантій банкам, які беруть участь у фінансуванні інвестиційних проектів і програм, охочених системою державних пріоритетів, податкове стимулювання механізмів інвестування, розвиток міжбанківського співробітництва у сфері спільного фінансування інвестиційних проектів.

З урахуванням важливості координації інвестиційної діяльності в Україні, доцільно створити Центр проектного фінансування, який би сприяв залученню фінансових ресурсів, у тому числі зовнішнього фінансування, і забезпеченню реалізації інвестиційних проектів, які мають пріоритетний для національної економіки характер. Завданнями такого Центру мають бути: проведення моніторингу реалізації портфеля проектів, які здійснюються за рахунок позик міжнародних фінансових організацій; підготовка оглядових та узагальнюючих матеріалів за портфелем проектів; виконання заходів, що підвищують ефективність реалізації діючих проектів; виконання ролі представника уряду в спільних гарантійних операціях з міжнародними організаціями; здійснення моніторингу та фінансування передпроектних досліджень, включених у програму запозичень; підготовка для уряду та ключових міністерств оглядових матеріалів міжнародних організацій, що перебувають на стадії пропозицій; розроблення техніко-економічних обґрунтувань, проектно-пошукових робіт з проектів; сприяння підвищенню ефективності роботи структурних підрозділів міністерств, які беруть безпосередню участь у процесі формування програми зовнішніх запозичень України; здійснення інформаційної, консультативної та методологічної підтримки підприємств з метою забезпечення їх активної участі в національних і міжнародних конкурсах на постачання товарів, робіт і послуг; сприяння розвитку системи конкурсної закупівлі товарів, робіт і послуг на державному, регіональному та муніципальному рівнях.

З метою стимулювання розвитку проектного фінансування в Україні можна запропонувати такі кроки: забезпечити доступність довгострокових інвестиційних кредитів для позичальників шляхом зниження їхньої вартості. Цього можна досягнути шляхом перегляду наявної системи резервування коштів комерційних

банків у напрямі зниження норми резервування; запровадити державне відшкодування (часткове) процентних ставок за довгостроковими інвестиційними кредитами, що спрямовуються у пріоритетні галузі економіки, і передбачити ці обсяги відшкодування в державному бюджеті; створити консорціумні об'єднання, які дозволять мінімізувати проектні ризики шляхом їх розділення між учасниками; розвинути мережу фінансових інститутів — інвестиційних банків, універсальних банків, інвестиційних фондів, довірчих товариств.

Запровадження механізмів фінансування інфраструктурних проектів ставить питання про створення спеціального фонду підтримки проектів державно-банківського партнерства, управління яким може бути делеговано державним банкам у вигляді нових функцій, пов'язаних із залученням і наданням довгострокових кредитів і гарантій, організацією первинного та вторинного ринків інфраструктурних облігацій тощо, що забезпечить розвиток нового сегменту внутрішнього фінансового ринку України і буде сприяти подальшим зусиллям держави щодо поліпшення рівня життя населення через оновлення існуючої, створення нової інфраструктури, а також зростання доступності та покращання якості суспільних послуг.

ВИСНОВКИ

Таким чином, проектне фінансування є найсучаснішим і найперспективнішим засобом мобілізації різних джерел фінансових ресурсів і комплексного використання технологій проектного менеджменту при реалізації великомасштабних і капіталомістких інвестиційних проектів.

Головним напрямом активізації участі банківського сектора у реалізації проектів державно-приватного партнерства в інфраструктурних галузях, є необхідність розробки державою чіткої і послідовної політики у цій сфері, оскільки нестабільність політичної ситуації, недосконалість та неузгодженість нормативно-правової бази не сприяють реалізації інфраструктурних проектів. Крім того, слід запроваджувати такі заходи, як зниження ставки за інвестиційними кредитами одночасно з розробкою та впровадженням механізму компенсації втрат банків, стимулювання строкових депозитів населення, зміцнення кредитного потенціалу банківської системи та інше.

Література:

1. Бойко О. Державно-приватне партнерство: світовий досвід та перспективи реалізації в Україні. Юридична газета. 2013. № 22. С. 42—43.
2. Кобичева О. Проблеми та перспективи розвитку банківського проектного фінансування в Україні. Розвиток фінансових методів державного управління національною економікою. Донецьк: ДонДУУ, 2009. Т. X. С. 26—31.
3. Овсянникова Я. Джерела фінансування проектів публічно-приватного партнерства. Фінанси, банки, інвестиції. 2012. № 1. С. 36—40.
4. Пересада А. Проектне фінансування. К: КНЕУ, 2005. 736 с.
5. Рижкова Г. Банківське кредитування як джерело фінансування проектів підвищення енергоефективності

підприємств. Вісник Запорізького національного університету. 2012. № 1 (13). С. 214—222.

References:

1. Boyko, O. (2013), "Public-private partnership: world experience and prospects for implementation in Ukraine", *Yurydychna hazeta*, vol. № 22, pp. 42—43.
2. Kobicheva, O. (2009), "Problems and prospects of development of bank project financing in Ukraine", *Rozvytok finansovykh metodiv derzhavnoho upravlinnia natsional'noiu ekonomikoiu*, vol. №X, pp. 26—31.
3. Ovsyannikova, Y. (2012), "Sources of funding for public-private partnership projects", *Finansy, banky, investytsii*, vol. № 1, pp. 36—40.
4. Peresada, A. (2005), *Proektne finansuvannia [Project financing]*, KNEU, Ukraine.
5. Ryzhkova, G. (2012), "Bank lending as a source of financing for energy efficiency projects of enterprises", *Visnyk Zaporiz'koho natsional'noho universytetu*, vol. 1, pp. 214—222.

Стаття надійшла до редакції 15.11.2019 р.

www.agrosvit.info

Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292